

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI

**DİN EĞİTİMİNDE
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK
DANIŞMANLIK**

Aytekin BULUT

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmeni

ANKARA-2011

*Basılı Eserler Nihai Karar Komisyonu'nun 08/02/2000 tarih ve
15 sayılı kararı ile basımı uygun görülmüştür.*

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TABLolar LİSTESİ	11
ÖNSÖZ	15
KISALTMALAR	17
GİRİŞ	19
1- Problem	19
2- Araştırmanın Amacı	23
3- Araştırmanın Önemi	23
4- Araştırmanın Sınırları	24

BİRİNCİ BÖLÜM REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANIN TARİHİ GELİŞİMİ

1- Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Tarihi Gelişimi	25
a) Amerika'da Rehberliğin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	25
b) Rehberliğin Avrupa'da Gelişimi	27
c) Rehberliğin Türkiye'de Gelişimi	29
2- Rehberliğin Tanımı	33
3- Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Kavramsal Temelleri	35

İKİNCİ BÖLÜM DİN EĞİTİMİNDE REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA

1- Din Eğitiminde Rehberlik ve Psikolojik Danışma	39
2- Din Eğitiminde Rehberliğin Anlamı	48
3- Din Eğitiminde Rehberliğin Tanımı	50

4- Din Eğitiminde Rehberliğin Amacı	52
5- Din Eğitiminde Rehberliğin İlkeleri	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
DİN EĞİTİMİNDE REHBERLİK HİZMET
ÇEŞİTLERİ VE ALANLARI

1- Din Eğitiminde Rehberlik Hizmetlerinin Çeşitleri	63
a) Din Eğitiminde Mesleki Rehberlik	65
b) Din Eğitiminde Eğitsel Rehberlik	74
c) Din Eğitiminde Kişisel Rehberlik	76
2- Din Eğitiminde Rehberlik Hizmet Alanları	78
a) Örgün Din Eğitiminde Rehberlik ve Öğrenci Kişilik Hizmetleri ..	79
b) Yaygın Din Eğitiminde Rehberlik Hizmetleri	82
3- Din Eğitiminde Rehberlik Programı	83
4- Din Eğitiminde Psikolojik Danışma Hizmetleri	85
a) Din Eğitiminde Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Dinî-Ahlâki Kurallar	92
5- Din Eğitiminde Öğrencileri Tanıma Hizmetleri	94
6- Din Eğitiminde Rehberlikte Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri ...	98
7- Din Eğitiminde Yerleştirme Hizmetleri	100
8- Din Eğitiminde İzleme Hizmetleri	101

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
DİN EĞİTİMİNDE REHBERLİK VE PSİKOLOJİK
DANIŞMA HİZMETLERİNDE ANKET SONUÇLARI
VE DEĞERLENDİRİLMESİ

1- Ankete Katılan Öğrencilerle İlgili Genel Bilgiler	103
a) Ankete Katılan Öğrencilerin Çevre, Sınıf ve Cinsiyete Göre Dağılımı	103
b) Öğrenci Ailelerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı	104
c) Öğrenci Ailelerinin Tahsil Durumu	106

2-	Din Eğitiminde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleriyle İlgili Uygulanan Anketin Bulguları ve Yorumları	108
A-	ANKETTE DİN EĞİTİMİNDE KİŞİSEL REHBERLİKLE İLGİLİ SORULARA VERİLEN CEVAPLAR VE DEĞERLENDİRİLMESİ	109
1-	Alınan mısınız?	109
2-	Sıkılğan ve Utangaç mısınız?	110
3-	Sinirli misiniz?	111
4-	Herkesle Uyumlu musunuz?	113
5-	Kendinizi Nasıl Buluyorsunuz?	113
6-	Aklınıza, Zekanıza Güvenir misiniz? Kendinizi Mantıklı ve Tutarlı Buluyor musunuz?	115
7-	Herşeyden Şüphelenir misiniz? Kuruntulu ve Kaprisli misiniz?	116
8-	Konuşmayı ve Tartışmayı Sever misiniz?	117
9-	Gelecekten Umutlu musunuz? Kötümser (Karamsar) mısınız?	118
10-	Olaylara Değişik Açılardan Bakabiliyor musunuz?	119
11-	Karşı Cinsten Olanlarla Rahat Konuşabiliyor musunuz?	121
12-	Sihir, Büyü, Cinler ve Bedensiz Varlıklardan Korkar mısınız?	122
13-	Sebebini Bilmediğiniz Sıkıntılarınız Olur mu?	124
14-	Geceleri Kâbus Görür müsünüz	126
15-	Çabuk Ümitsizliğe Düşer misiniz?	127
16-	Bunu Niçin Yaptım? Diye Hayıflandığınız Olur mu?	129
17-	İnsanların Mantıksız Davrandığını Düşünüp Sıkıldığınız Olur mu?	130
B-	DİN EĞİTİMİNDE EĞİTSEL REHBERLİKLE İLGİLİ SORULARA VERİLEN CEVAPLAR VE DEĞERLENDİRİLMESİ	131
1-	Okulda İyi ve Verimli Çalışma Yolları Hakkında Bilgi Verilmesi	132
2-	Meslek Derslerinde En Çok Zorlandığınız Ders Hangisidir?	133
3-	Kendinizi Başarılı Buluyor musunuz?	135
4-	Çözemediğiniz Din ve İnanç Açısından Bir Problem Sizi Rahatsız Eder mi?	136
5-	İnançla İlgili Soru ve Sorunlarınız ve Sorunlarınıza Aldığımız Cevaplar Yeterli mi?	137

6- İbadetle İlgili Sorulara Aldığınız Cevaplar Yeterli midir?	138
7- Okulunuzda Verilen Eğitimin Düşünce Ufkunuzu Genişletmesi Yeterli midir?	139
8- Başarısız Olmaktan Korkar mısınız?.	140

**C. DİN EĞİTİMİNDE MESLEKİ REHEBERLİKLE İLGİLİ SORULARA
VERİLEN CEVAPLAR VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

1- Okulda Hedef Sahibi Biri Olmanız İçin Yapılan Çalışma ve Yol Gösterme Yeterli mi?	142
2- Hocalarınızın Hayatta Bir Yer Edinmeniz ve Meslek Seçmenize Katkısı Yeterli mi?.	143
3- Okuldaki Eğitimin Yeteneklerinize Uygunluğu Yeterli mi?	145
4- Kendinize En Uygun Mesleğin Hangisi Olduğunu Biliyor musunuz?	146
5- Mesleklerden Hangisini Daha çok Seviyorsunuz?	147
6- Dini Vazife Alanlarının Hangisinde Çalışmak İstersiniz?.	148
7- Geleceğe Dönük Endişe ve Korkularınız Var mıdır?	149

**D- PSİKOLOJİK DANIŞMAYLA İLGİLİ SORULAR VE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

1- Bilmediğiniz Önemli Konularda Yetkililere Danışır mısınız?.. . . .	151
2- Sorunlarınızı İçinize Atar mısınız?. -	152
3- İçte Dönük (İçine Kapalı) Biri misiniz.	153

E- OKULLA İLGİLİ SORULAR VE DEĞERLENDİRİLMESİ

1- İmam- Hatip Lisesinde Karşılaştığınız En Önemli Sorun nedir?	155
2- Okulun Genel Olarak Eğitim Kalitesi Yeterli mi?	156
3- Okulun Sizi Geleceğe Hazırlamadaki Rolü Yeterli mi?	157
4- Okulun Kişiliğinizin Gelişmesine Katkısı Yeterli mi?	158
5- Okul İdaresinin Yönetim Becerisi Yeterli mi?	158
6- Okuldaki Eğitimin Beklentilerinize Uygunluğu Yeterli mi?	159
7- Okulda Sizi Üzen, Canınızı Sıkran Bir Baskı Hissediyor musunuz? . .	160
8- Okulda Yeterli Spor Malzemeleri ve Oyun Alanları Var mı?	161

- 9- Bu Okula Kendi İsteğinizle mi Geldiniz? 163
 10- Bu Okulda Okumaktan Sıkıyor musunuz? 164
 11- Okulunuzdaki Sosyal Faaliyetleri Yeterli Buluyor musunuz? 164

F- HOCALARLA İLGİLİ SORULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ ... 165

- 1- Hocalarınızın Dini Açıklamalarında Saçma Bulduğunuz Yerler Olur mu? 165
 2- Hocalarınızın İtikadi Konularda İkna Ediciliği Yeterli mi? 166
 3- Hocalarınızın Dini Konuları Kavratması Yeterli mi? 167
 4- Hocalarınızın Sizi Anlamaları Yeterli mi? 168
 5- Hocalarınızın Problemlerinize İlgilenmesi Yeterli mi? 169
 6- Hocalar ve İdareciler Spor Yapmanıza Karşı mıdır? 170
 7. Hocalarınızın Fikri Konulardaki Açıklamaları Yeterli mi? 171
 8- Hocaların Dürüst ve Tutarlı Davranışları Yeterli mi? 172
 9- Hocaların Eşit ve Adil Davranmaları Yeterli mi? 172
 10- Hocaların Belli Bir Düşünceye Yönlendirmeden Kaçınmaları 173
 11- Hocaların Belli Bir Cemaate Veya Gruba Yönlendirmeden Kaçınmaları Yeterli mi? 174

G- DİNİ KAYGILAR VE PROBLEMLERLE İLGİLİ SORULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ 175

- 1- Bayan Erkek İlişkilerinde Çekinme, Din Adına Endişe Duyuluyor mu? 175
 2- Sihir ve Büyüden Korkar mısınız? 177
 3- Cinler, Bedensiz Varlıkların İnsana Zarar Amaçlı Kullanıldığı Fikrinde misiniz? 178
 4- Uğura ve Uğursuzluğa İnanır mısınız? 179
 5- Kutsal Şeylere İncancınızın Sarsıldığı Olur mu? 180
 6- Kötülükler ve Şerrin Yaratılmasını Anlamış mısınız? 181
 7- Allah'ın Bazı Kimseleri Kayırdığını Düşündüğünüz Olur mu? 182
 8- Allah'ın Varlığını Kavramakta Sıkıntı Çektiğiniz Olur mu? 183
 9- Dini Konularla Uğraşmaktan Sıkıldığınız Olur mu? 184

H- DİN EĞİTİMİ ÜZERİNDEKİ MENFİ VE MÜSBET GELİŞMELE- RİN ÖĞRENCİLERE YANSIMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ . . .185	
1- Din Eğitimi Üzerindeki Değişmeler ve Eleştiriler Sizi Üzüyor mu? . 185	
2- İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerinin Başarısız Veya Problemlİ Olmasında Bu Okulların Gelişmesine Yönelik Menfİ Tesİrlerle Din Eğitimine Yönelik Yanlış Tutumlar Etkili midir 187	
I- AİLE İLE İLGİLİ SORULAR VE DEĞERLENDİRİLMESİ 188	
1- Ailenizin Derslerinizle İlgilenmesi Yeterli mi? 188	
2- Ailenizin Okulla İlgili Sorunlarınızla İlgilenmesi Yeterli mi? 189	
SONUÇ VE TEKLİFLER 191	
a) Sonuçlar 191	
b) Öneriler 197	
KAYNAKLAR (Bibliyografya) 201	

TABLolar LİSTESİ

TABLO	SAYFA
1- Öğrencilerin Çevre, Sınıf ve Cinsiyete Göre Dağılımı	103
2- Annenin Çalışıp Çalışmadığı	104
3- Babanın İşi Veya Mesleği	105
4- Ankere Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Dağılımı	106
5- Ankete Katılan Öğrenci Ailelerinin Oturduğu Evin Durumu	106
6- Baba ve Annenin Tahsil Durumu	107
7- Alınan mısınız? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	110
8- Sıkılğan ve Utangaç mısınız? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	111
9- Sinirli misiniz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	112
10- Herkesle Uyumlu musunuz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	113
11- Kendinizi Çirkin Buluyor musunuz? Beğenmediğiniz Huylarınız Var mı?	114
12- Aklınıza ve zekanıza Güvenir misiniz? Sorusuyla Kendinizi Mantıklı ve Tutarlı Buluyor musunuz? Sorularına Verilen Cevap Dağılımı	115
13- Herşeyden Şüphelenir misiniz? Sorusuyla kuruntulu ve Kaprisli misiniz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	116
14- Konuşmayı ve Tartışmayı Sever misiniz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	117
15- Gelecekte Umutlu musunuz? Sorusuyla, Karamsar (kötümser) misiniz? Sorularına Verilen Cevap Dağılımı	118
16- Olaylara Değişik Açıdan Bakabiliyor musunuz? Sorusuna Verilen Cevap	120
17- Karşı Cinsten Olanlarla Rahat Konuşabiliyor musunuz?	122
18- Sihir ve Büyüden Korkar mısınız? Cinler ve Bedensiz Varlıklardan Korkar mısınız? Sorularına Verilen Cevap Dağılımı	124
19- Sebebini Bilmediğiniz Sıkıntılarınız Olur mu? Sorusuna Verilen Cevap Dağılımı	125
20- Geceleri Kabus Görür müsünüz? Sorusuna Verilen Cevap Dağılımı	126
21- Çabuk Ümitsizliğe Düşer misiniz? Sorusuna Verilen Cevap Dağılımı	128

22- Bunu Niçin Yaptım? diye Hayıflandığınız Olur mu?	129
23- İnsanların Mantıksız Davrandığını Düşünüp Sıkılır mısınız?	130
24- Okulda İyi ve Verimli Çalışma Yolları Hakkında Bilgi Verilmesi . . .	133
25- Meslek Derslerinden En Çok Zorlandığınız Ders Hangisidir?	134
26- Kendinizi Başarılı Buluyor musunuz?	135
27- Çözemediğiniz Din ve İnanç Açısından Bir Problem Sizi Rahatsız Eder mi?	137
28- İnançla İlgili Sorularınız ve Sorularınıza Aldığımız Cevaplar Yeterli mi?	137
29- İbadetle İlgili Sorulara Aldığımız Cevaplar Yeterli mi?	139
30- Okulunuzdaki Eğitimin Düşünce Ufkunuzu Genişletmesi Yeterli mi? 140	
31- Başarısız Olmaktan Korkar mısınız?	141
32- Okulda Hedef Sahibi Biri Olmanız İçin Yapılan Çalışma ve Yol Gösterme Yeterli mi?	143
33- Hocalarınızın Hayatta Bir Yer Edinmeniz ve Meslek Seçmenize Katkısı Yeterli mi?	144
34- Okuldaki Eğitimin Yeteneklerinize Uygunluğu Yeterli mi?	145
35- Kendinize En Uygun Mesleğin Hangisi Olduğunu Biliyor musunuz? 146	
36- Mesleklerden Hangisini Daha Çok Seviyorsunuz?	147
37- Dini Vazife Alanlarının Hangisinde Çalışmak İstersiniz?	149
38- Geleceğe Dönük Endişe ve Korkularınız Var mı?	150
39- Bilmediğiniz Önemli Konularda Yetkililere Danışır mısınız?	152
40- Sorunlarınızı İçinize Atar mısınız?	153
41- İçer dönük, İçine Kapalı Biri misiniz?	154
42- İmam-Hatip Lisesinde, Karşılaştığınız En Önemli Sorun Nedir? . . .	155
43- Okulun Genel Olarak Eğitim Kalitesi Yeterli mi?	156
44- Okulun Sizi Geleceğe Hazırlamadaki Rolü Yeterli mi?	157
45- Okulun Kişiliğinizin Gelişmesine Katkısı Yeterli mi?	158
46- Okul İdaresinin Yönetim Becerisi Yeterli mi?	159
47- Okuldaki Eğitimin Beklentilerinize Uygunluğu Yeterli mi?	160
48- Okulda Sizi Üzen ve Canınızı Sıkan Bir Baskı Hissediyor musunuz? 161	
49- Okulda Yeterli Spor Malzemeleri ve Oyun Alanları Var mı?	162
50- Bu Okula Kendi İsteğinizle mi Geldiniz?	163

51- Bu Okulda Okumaktan Sıkılıyor musunuz?	164
52- Okulunuzdaki Sosyal Faaliyetleri Yeterli Buluyor musunuz?	165
53- Hocalarınızın Dini Açıklamalarında Saçma Bulduğunuz Yerler Var mı?	166
54- Hocalarınızın İtikadi Konularda İkna Ediciliği Yeterli mi?	167
55- Hocalarınızın Dini Konuları Kavratması Yeterli mi?	168
56- Hocalarınızın Sizi Anlamaları Yeterli mi?	169
57- Hocalarınızın Problemlerinize İlgilenmesi Yeterli mi?	169
58- Hocalar ve İdareciler Spor Yapmanıza karşı mıdır?	170
59- Hocalarınızın Fikri Konulardaki Açıklamaları Yeterli mi?	171
60- Hocalarınızın Dürüst ve Tutarlı Davranışları Yeterli mi?	172
61- Hocaların Eşit ve Adil Davranmaları Yeterli mi?	173
62- Hocaların Belli Bir Düşünceye Yönlendirmeden Kaçınmaları Yeterli mi	174
63- Hocaların Belli Bir Cemaate Veya Guruba Yönlendirmeden Kaçınmaları Yeterli mi?	175
64- Bayan-Erkek İlişkilerinde Çekinme, Din Adına Endişe Duyuluyor mu?	177
65- Sihir ve Büyüden Korkar mısınız?	178
66- Cinler, Bedensiz Varlıkların İnsana Zarar Amaçlı Kullanıldığı Fikrinde misiniz?	179
67- Uğura ve Uğursuzluğa İnanır mısınız?	180
68- Kutsal Şeylere İncancınızın Sarsıldığı Olur mu?	181
69- Kötülük ve Şerrin Yaratılmasını Anlamış mısınız?	182
70- Allah'ın Bazı İnsanları Kayırdığını Düşündüğünüz Olur mu?	183
71- Allah'ın Varlığını Kavramakta Sıkıntı Çektiğiniz Olur mu?	184
72- Dini Konularla Uğraşmaktan Sıkıldığınız Olur mu?	185
73- Din Eğitimi Üzerindeki Eleştiriler ve Değişmeler Sizi Üzüyor mu?	186
74- İ.H.L. Öğrencilerinin Başarısız, Problemlı Olmalarında Şu Sebepler Etkili midir?	187
75- Ailenizin Derslerinizle İlgilenmesi Yeterli mi?	188
76- Ailenizin Okulla İlgili Sorunlarınızla İlgilenmesi Yeterli mi?	189

ÖNSÖZ

Geleneksel manada *rehberlik* diye bilinen alanın günümüzdeki adı yeni şekliyle “*Psikolojik danışma ve rehberlik*” olarak değişmiştir. Bu değişme bilimsel çalışma ve gelişmelerin sonucudur. Ülkemizdeki okullarda rehberlik çalışmaları, psikolojik danışmayı da içine alacak şekilde örgütlenmektedir. Üniversitelerimizin Rehberlik ve Psikolojik Danışma bölümleri de bu şekildeki gelişmeye katkı sağlamıştır. Bu bölüm mezunları uzman rehber olarak, ilköğretim ve ortaöğretim rehberlik servislerine atanmaktadır. Bununla birlikte rehberlik çalışmaları için ilköğretim 5. sınıftan sonra sınıf rehber öğretmenliği oluşturulmakta, bu çalışmalar için haftada üç saat ek ders ücreti verilmektedir. Rehberlik genel eğitimde hızla gelişmekte ve yayılmaktadır. Eğitim Fakültelerinde öğretmenlik için pedagoji dersleri arasında rehberlik ve psikolojik danışma dersi de mecburi olarak yer almaya başlamıştır.

Genel olarak rehberlik hızla gelişmesine rağmen, ortaöğretime din eğitimcileri yetiştiren İlahiyat Fakültelerinde din eğitiminde rehberlik ve psikolojik danışma dersi mecburi dersler arasında okutulmamaktadır. Din eğitimi açısından rehberliği gerektirecek manevi sorunların, problemlerin ortaya çıkmasına rağmen, genel eğitimde gittikçe gelişen rehberlik hizmetlerine dini açıdan yaklaşılmasında geç kalınmıştır. Din psikolojisi ve sosyolojisi, alan bilgisiyle ilgili derslerden mahrum yetişen genel rehberler ise, dini sorunların çözümünde çaresiz kalmaktadır. Bu sebeple, genel olarak rehberlik diye bilinen alanın din eğitimi açısından ele alınması ve değerlendirilmesi, gerekiyordu.

Bu çalışmada rehberlik ve psikolojik danışmaya din eğitimi açısından yaklaşılmış, din eğitiminin daha sağlıklı ve verimli yapılmasına yardım ede-

cek rehberlik faaliyetleri hakkında araştırma yapılmıştır. Genel olarak rehberlik ve psikolojik danışma incelenmiş, din eğitimi açısından teorik bir yaklaşımı yapılmıştır. Birinci bölümde rehberlik ve psikolojik danışmanın tarihi gelişimi, ikinci bölümde din eğitiminde rehberlik ve psikolojik danışma, üçüncü bölümde din eğitiminde rehberlik hizmet çeşitleri ve alanları ele alınmıştır. Ayrıca, din eğitiminde rehberlik çalışmasına yönelik alan araştırması yapılmıştır. Bu çalışmada İmam-Hatip lisesinde okuyan öğrencilerin örneklem olarak, din öğretimi alanında rehberlik ihtiyaçlarını tespit etmek için soru ve cevapları incelenmiştir. Dördüncü bölümde de bu alan araştırması soru ve cevapları değerlendirilmiştir. Alan araştırmasında genel ve dini sorunların tespiti için sorular sorulmuş, verilen cevaplar tablolar halinde gösterilmiştir.

Alan araştırmasında yararlandığım tüm hocalarıma ve anketin uygulanmasında yardımcı olan Şanlıurfa İmam-Hatip lisesi Müdürü Bekir Beye, Suruç, Bozova ve Siverek İmam Hatip Liseleri müdür ve müdür yardımcılara, meslek dersleri öğretmenlerine de teşekkürü bir borç bilirim.

Rehberlik ve psikolojik danışmanın din eğitimine de, bu konuda yapılan çalışmalarla katkı sağlayacağı inancındayız.

AYTEKİN BULUT

Din Kültürü

ve

Ahlak Bilgisi Öğretmeni

KISALTMALAR

age:	Adı geçen eser
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
AÜEBF:	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
AÜİF:	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
APGA:	Amerika Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği
b-	Bin
Bkz:	Bakınız
c.c:	Celle celaluhu
c:	Cilt
DİB:	Diyanet İşleri Başkanlığı
Hz:	Hazreti
İHL:	İmam-Hatip Lisesi
İMYO:	İlahiyat Meslek Yüksek Okulu
mad:	Madde
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
MÜİF:	Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
ÖSYM:	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ra:	Radiyallahu anhu
sav:	Sallallahu aleyhi vesellem
s:	Sayfa
TV:	Televizyon
UÜİF:	Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
vb:	Ve benzeri
vd:	ve devamı
yay:	Yayınları
yy.	Yüzyıl
YÖK:	Yüksek Öğretim Kurumu

GİRİŞ

1- Problem

Daha çok bireyin davranışlarında istendik değişiklikler meydana getirme amacıyla olan eğitim süreci, değişen şartlara göre bir yol takip etmektedir. Öğrencilerin bedensel, duygusal ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve toplum yararı için en uygun şekilde geliştirilmesi, her yönü ile eğitimi zorunlu kılmıştır. Kişinin bütünüyle gelişmesine, etkin bir kişisel, toplumsal ve mesleki uyum gücü kazanmasına yardımcı olmak amacıyla okullara “*öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik*” adı verilen yeni bir hizmet girdi. Rehberlik ve öğrenci kişilik hizmetleri, öğretim ve yönetim hizmetleriyle karışılmayan ihtiyaçların giderilmesini amaçlamaktadır. Bunun için okullarda sağlık, toplumsal yardım, özel yetiştirme, meslek seçimine yardım, boş zaman eğitimi, ders dışı etkinlikler, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine önem verilmektedir. Günümüzde genel eğitimde rehberlik ve psikolojik hizmetler her geçen gün gelişmekte, bu konuyla ilgili yükseköğretim veren kurumların sayısı artmaktadır. Bu kurumların, psikolojik danışma ve rehberlik bölümü mezunları, ilköğretim, lise ve dengi okullarda rehber uzman olarak görevlendirilmektedir. Genel manada rehberlik ve psikolojik danışma, öğrenci kişilik hizmetleri, önemli bir konumda olup eğitim fakültelerinde gittikçe gelişmesine rağmen, İlahiyat Fakültelerinde, ortaöğretime öğretmen yetiştiren din eğitimi ve öğretimi veren kurumlarda zorunlu pedagoji dersleri arasında yer almamaktadır. Rehberlik dersi 9. Milli Eğitim Şurasında öğretmenlik formasyonu için zorunlu bir ders durumuna getirilmiştir. Mesleki din eğitimi veren İmam-Hatip Liselerine ve diğer liselerdeki din dersi için öğretmen yetiştiren İlahiyat Fakültelerinde, seçmeli dersler arasında yer almaktadır. Din eğitimi ve öğretimi açısından rehberliği ge-

rektirecek, maddi ve manevi problemlerin olmasına rağmen, henüz bu problemlerin araştırılması ve çözüm arayışlarıyla ilgili çalışmalar yapılmamaktadır. Eğitsel, kişisel ve mesleki olarak, din eğitiminde rehberlik ve öğrenci kişilik hizmetlerinin bilimsel ve sistematik olmaması önemli bir eksikliklerdir.

Herşeyden önce teknolojinin hızla gelişmesi, din eğitimi biliminin de bu gelişime hızla ayak uydurmasını zorunlu kılmıştır. Din eğitimi için farklı yerlerden gelen, farklı özelliklere sahip kişilerin aynı sınıfta öğrenim görmeye başlamaları, din eğitimi veren okul programlarını da yeniden gözden geçirmeyi gerekli kılmıştır. Dinin bir alışkanlık hali alması, şekilci izah tarzı, kalıplaşmış, klasik bilgiler şeklinde öğretilmesi, uyum problemlerinin ortaya çıkmasını önleyememiştir. Mesleki din eğitiminde hangi öğrencinin hangi mesleğe ve programa yatkın olduğu, ihtiyacının karşılanabilirliği, dini ilgi ve kabiliyet tespitinin gerekliliği din eğitiminde rehberlik konusunu geç de olsa gündeme getirmiştir. Ayrıca, XX. yy'da bilgi çağında yenilikler, değişik yetenek ve beceri gerektiren değişik türde meslekleri gündeme getirmiştir. Dini ve genel manada mesleklerin hangisine yatkın olunabileceği araştırma ve seçmeye bağlı, ciddi, programlı bir işlerdir. Bunun yapılabilmesi için, din öğrenimi gören öğrencilerin mesleki kabiliyetlerinin tespiti ve mesleklerin her yönüyle bilinmesi gerekir. Mesleki din eğitiminde, mesleğin manevi kazanç, psikolojik ve dini yönden manevi durumunu bilmek, önem taşımaktadır. Mesleki ve eğitsel rehberliğin din eğitiminde gereği gibi yapılamaması geleceğe dönük çeşitli sorunlara ve kaygılara sebep olmaktadır. Mesela yanlış ve gelişigüzel tercihler yapmak, hayalci olmak, ilgisine uymayan bir işte çalışmak zorunda kalmak, mesleki doyum elde edememek vb. gibi.

Din eğitimi verilen okullarda bilgi aktarımı baş rolü oynamakta, öğrenme sürecinin gerisindeki duygusal faktörler gözardı edilmektedir. Dini duygu ve düşüncenin normal gelişmesini de dikkate almak gerekir. Din eğitimi ve öğretimi veren okullarda öğrenme faaliyetinin gerisinde yatan nedenler dikkate alınmalıdır. Öğrenme faaliyetini doğrudan etkileyen ilgi, yetenek, motivasyon, bireyin içinde bulunduğu duygusal durum, dini beklenti-

ler ve gelişim düzeyi önem taşımaktadır. Örneğin, çocuğun ilgi ve kabiliyeti hesaba katılmadan, hafızlık eğitimi, mesleki din eğitimi vb. alanlara gönderilmesi birtakım yanlışlıklara ve problemlere sebep olabilmektedir. Ayrıca öğrencilerin eğitsel ve kişisel problemleri, duygu ve düşüncelerinden, manevi gelişimlerinden, sosyal ilişkilerinden ve davranışlarından dolayı meydana gelebilmektedir. Din eğitimi gören öğrencilerin kaygıları ve problemleri, onların okula uyumda güçlük çekmelerine sebep olmaktadır. Öğrencilerin başarısız veya problemlili olmasında din eğitimine dönük problemler, yanlış uygulama ve eleştiriler de sebep olarak görülmektedir. Mesela, mesleki din eğitimine engel konulması, mezunların iş bulma sıkıntısı çekmesi, öğrencilerin çalışma zevkini kırmakta, derslerine gayret edecekleri yere başıboşluğa itmektir.

Din eğitiminde, başarıyı etkileyen nedenlerin başında çalışma etkinlikleri ve becerisi yer almaktadır. Çalışma yöntemi yanlış olan bir öğrencinin ilgi ve yeteneği ne kadar yüksek olursa olsun, istenilen başarıyı gösteremez. Bu nedenle, verimli bir şekilde zamanın nasıl kullanılacağı, ders çalışırken nelere dikkat edileceği konusunda öğrencilere rehberlik yapılmalı ve bu alışkanlığın kazandırılmasına çalışılmalıdır.

Etkili ve verimli Kuran öğretimi nasıl olur? Pratik, kolay ve verimli hafızlık eğitimi nasıl olmalıdır? Arapça dersi için etkili öğrenme teknikleri nasıl olmalıdır? Bu vb. din eğitimi ve öğretiminde derslerle ilgili özel metodik çalışma yöntemleri üzerine de rehberlik yapılmalı, bu konularda yapılan çalışmalar ve yayınlar incelenmelidir. Yüksek öğretimde din eğitimi ana bilim dalında bu gibi araştırmalara başlanmalıdır.

Din öğretimi ve eğitiminde rehberlik yapılmadığı için dini ve manevi birtakım sorunlar ruh sağlığını olumsuz etkilemekte, öğrencilerde duygu ve düşünce bozukluklarına sebep olmaktadır. Mualla Öztürk, *I. Din Eğitimi Seminerinde*, son yıllarda çocuk psikiyatrisi kliniğine başvuran hastalar arasında, din eğitimi veren kurumlardan gelen çocukların giderek arttığından bahsetmiş ve ağır ruhsal rahatsızlıkları belirtmiştir.¹ Beyza Bilgin, Din eğitimi verilen birtakım kurumlardaki öğrenciler üzerinde yapılan araştır-

¹ M. Öztürk, *Din Eğitimi ve Çocuk Ruh Sağlığı*, I. Din Eğitimi Semineri, s. 206.

malarda öğrencilerin topluma uyumda sorunlarla karşılaştığı, kültürel gelişimlerden yoksun olarak yetiştirildiğinin tespit edildiğini belirtmiştir. Din eğitimi veren kurumlarda da rehberlik hizmetlerinin verilmesi gerektiğini bildirmiştir.² Ayrıca, 1961 yılında yapılan bir araştırmada ise, lise ve dengi okulların öğrencilerinin %59'unun, din konusunda rehberliğe ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin %81'inin de, dini görevlerini ifa edemediklerinden dolayı üzüntü duydukları belirlenmiştir.³ Bu araştırma ve tespitler, din eğitimine dönük problemlerin çözümünde, din eğitimi açısından rehberlik hizmetlerinin verilmesini zorunlu kılmıştır.

Türkiye'de belli bir zaman diliminde, din eğitiminin genel eğitimle aynı seviyede paralel gelişmemesi, gizli ve gelişigüzel yerlerde eğitim yapılmasına sebep olmuştur. Bu da bazı problemleri beraberinde getirmiştir. Denetim dışı, eğitim biliminden yoksun ve rehberlik hizmetlerinden mahrum bir din eğitimi, dini bilgilerde yanlışlara, irticai faaliyetlere, yeni değişme ve gelişmelere ayak uyduramama vb. gibi olaylara sebep olabilmektedir. Ülkemizde irticai faaliyetlerin önlenmesinde din adına yapılan yanlışların engellenmesinde, din eğitiminde rehberlik hizmetleri önemli bir boşluğu dolduracaktır. Mesela, oyun ve spor sahasından, teknik imkanlardan yoksun bir Kuran Kursu veya din eğitimi verilen yer, elbette sorunlu olacaktır. Oysa, çocukları oynamaktan menedip devamlı ders çalışmaya zorlamak uygun değildir. Devamlı ders çalışmanın, zekayı durdurduğu, kalbi öldürdüğü ve hayatın neşesini kaçırdığını bilmemiz gerekir. Aşırı monotonluk sonucu da, çocuğun dersten bıkararak, kaçmak için çeşitli hileli yollara düşebileceği ihtimali vardır. Bütün bu problemleri tespit etmek, din eğitiminde eğitsel ve kişisel sorunlarda yol göstermek, din eğitimini yeni gelişmelerin getirdiği değişikliklere karşı geliştirmek vb. birtakım rehberlik faaliyetlerini yapmak için rehberliği din açısından incelemek, din ile bilimsel gelişmeleri ilişkilendirmek gerekir.

2 B. Bilgin, Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi, s. 157.

3 F. Baymur, Lise ve Dengi Okullara Devam Eden Öğrencilerin Problemleri, MEB Talim ve Terbiye Dairesi Test ve Araştırma Raporu, Ankara, 1961, s. 16.

2- Araştırmanın Amacı

1- Bu araştırmanın amacı, genel eğitimde gittikçe gelişen ve önemli bir yer alan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini din açısından değerlendirmek, din eğitimine uygulamaktır.

2- Genel eğitimdeki gelişmeleri, eğitim biliminin bulgularını din açısından incelemek, din eğitimine dönük yararlı yönlerinden faydalanmaktır.

3- Din eğitiminde rehberliğe dinin etkisini ele alarak, maddi ve manevi sorunlara din açısından yaklaşmak, çözümlerin din eğitimi ve öğretimi-ne uygun olmasını sağlamaktır.

4- Bir alan araştırması yaparak, İmam-Hatip Liselerinde okumakta olan öğrencilerin örneklem olarak din öğretimi alanında rehberlik ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve bu yönde mevcut problemler karşısında öneriler geliştirmek.

3- Araştırmanın Önemi

Genel eğitimde önemli bir yere sahip olan rehberlik hizmetlerini din eğitimine uygulamak, din eğitimi açısından rehberlik hizmetleri vermek, bu gibi çalışmalarla gündeme gelecektir. Din eğitiminde eğitsel, kişisel ve manevi sorunların tespiti ve çözümü din eğitimine önemli katkı sağlayacaktır. Daha iyi ve verimli eğitim için, modern rehberlik hizmetlerini din eğitimine kazandırmak önemli bir boşluğu dolduracaktır. İşte bu çalışma, genel eğitimde önemli bir yere sahip olan rehberliğin, din eğitimi açısından tartışmasını yaparak önemli bir adım atmış olacaktır.

Din eğitiminde rehberlik, bireyin kendini anlaması, manevi sorunlarını çözmesi, dünya ve ahiret mutluluğunu kazanması için önemlidir. Din eğitiminde rehberlik hizmetleri verilerek, bireyin kapasitelerini, ilgilerini, kabiliyetlerinin tespiti ve geliştirilmesi yönünde isabetli adımlar atılacaktır. Din eğitiminde rehberlik yapılarak, öğrencilerimizin kendini gerçekleştirme sağlanacaktır. Dinin doğru anlaşılması ve anlatılması, yanlış uygulama ve normal dışı ifrat ve tefritlere, ruh sağlığını bozan durumlara mahal vermeden verilmesi için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin önemi büyük olacaktır.

Din eğitimi ve öğretiminde sorunların tespiti ve çözümünde, bilimsel ve sistematik bir yol izleme amacıyla rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini tanımak gerekir. Genel eğitimde hızla gelişen ve yayılan bu hizmetlerden din eğitimi ve öğretimini yoksun bırakmamak için çalışmamız önemlidir.

4- Araştırmanın Sınırları

Bu araştırma, rehberlik ve psikolojik danışma diye bilinen alanın, din eğitimi açısından değerlendirilmesi ve din eğitimine uyarlanmasıyla sınırlıdır. Ayrıca din eğitiminde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri için veri toplamak gayesiyle örneklem olarak uygulanan anket, Şanlıurfa, Siverek, Suruç ve Bozova İmam-Hatip Lisesi öğrencilerinden seçilmiş olan lise I, II ve III. Sınıftan oluşan 400 kişi ile sınırlıdır. Araştırmada, din eğitiminde genel olarak ve din açısından karşılaşılan, eğitsel, kişisel ve mesleki problemleri araştırmak, din eğitiminde rehberliği gerektirecek ağırlıklı meseleleri tespit etmek için en iyi örneklemin İmam-Hatip Lisesi öğrencilerinin oluşturacağı düşünülmüştür. Bu okullar ortaöğretimde din eğitimi verilen kurumların en başta gelenlerinden olduğu için dini sorun tespitinin de oralarda en objektif olacağı düşünülmüştür. Bu sebeple anket için mesleki din eğitimi verilen İmam-Hatip Lisesi örneklem olarak seçilmiştir.

Anket için Şanlıurfa sınırları içinde seçilen İmam-Hatip Lisesi öğrencilerinin lise I, II ve III. Sınıfların seçilmesinde şu amaçlar esas alınmıştır: Ankette yer alan soruların daha iyi anlaşılması ve cevaplanması için gelişim düzeyi esas alınmıştır. Ayrıca, bilindiği üzere İmam-Hatip Liselerinde meslek derslerinin okutulmasına Lise I. Sınıftan itibaren başlanmaktadır. Lise öğrencilerinin gördükleri eğitim ve öğretim, okudukları okul ve ders aldıkları öğretmenleri hakkında görüş beyan edebilecek bir seviyede olabilecekleri düşünülmüştür. Şanlıurfa'da İmam-Hatip Lisesi son sınıf öğrencilerinin bu seneye mahsus olarak olmayışı nedeniyle ankete Lise IV. sınıf öğrencileri katılamamıştır. Müdürlüğe görüştük ve bu durumun sebebini sorduk. Kredili sistemin etkisiyle son sınıf öğrencilerinin bulunmadığını öğrendik.

BİRİNCİ BÖLÜM REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANIN TARİHİ GELİŞİMİ

1- Psikolojik Danışma ve Rehberliğin tarihi Gelişimi

Rehberlik, birinin bir diğerine yaptığı yardım olarak, sınırlı bir anlayışla ele alınırsa, insanoğlunun varoluşuyla başlamıştır. Allah, ilk insanı yaratınca, ona bazı konularda yol gösterdi. İslamî kaynaklara göre, Hz. Adem'e Allah bilmediğini öğretti ve onu ilk peygamber yaptı.⁴ Ondan sonra, doğru yolu gösterme, insanın yaratılış gayesini açıklama, dünya ve ahiret hayatına dönük bilgiler, peygamberlerle devam etmiştir. Ancak günümüzdeki manada rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin tarihi o kadar eskilere gitmemektedir. İlk olarak, Amerika'da ortaya çıkan ve oradan dünyaya yayıldığı kabul edilen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini ve gelişimini, üç gurup altında inceleyebiliriz.

a) Amerika'da Rehberliğin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Rehberlik, bir bilim dalı olarak ilk kez Amerika'da doğmuş ve geliştirilmeye çalışılmıştır. Rehberlik bakımından Amerika'nın ileri bir düzeyde bulunduğu ve bu alandaki gelişmelere yine bu ülkenin öncülük ettiği bilinmektedir.⁵ İlk kez 1890 yılından itibaren California eyaleti okullarında rehberlik uygulamalarıyla yakından ilgili bazı yeniliklerin yer aldığı görülmektedir. Bu yenilikler arasında, öğrencilerin bireysel farklılıklarının incelenmesi, öğrencilerin danışma yapmalarını sağlayan sistem, ilgi ve kabiliyete göre işe yerleştirme, okulu bitirenleri izleme vb. gibi ilk rehberlik uygulamaları sayılabilir.⁶

4 Bakara, 2/30-31.

5 H. Tan, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, s. 22.

6 M. Kepçeoğlu, Psikolojik Danışma Ve Rehberlik, s. 40.

Amerika’da rehberlik hareketi ilk olarak, mesleki alanda başlamıştır. Bazı eğitimci ve düşünürler, gençlerin ilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda meslek seçmesini düşünmeye başlamışlar, bunun sonucunda da mesleki rehberlikle ilgili çalışmalar yapmışlar, konu ile ilgili kitaplar yazmaya başlamışlardır. Bu konuda ilk yazılan “*Meslek Seçme*” adlı kitap, 1906 yılında basılıp yayımlanmıştır. Rehberlik hareketinin kurucusu olarak bilinen Frank Parsons’un öncülüğünde 1908 yılında “*Boston Meslek Bürosu*” kurulmuştur. Daha sonra buradaki çalışmaları Parsons, “*Bir Meslek Seçme*” adında kitaplaştırmıştır. Mesleki rehberlik ifadesi ilk defa bu kitapta kullanılmıştır. 1909 yılında da, ilk defa çocuk rehberliği kliniği kurulmuştur. Aynı yıl, milli ruh sağlığı kongresi yapılmıştır. 1910 yılında da ulusal rehberlik toplantısı yapılmıştır. Harvard Üniversitesinde rehberlik dersi, bu toplantının arkasından verilmeye başlamıştır. 1912’de rehberlik servisleri ve büroları kurulmuştur. Ondan sonra, “*Amerikan ulusal Meslek Rehberliği Derneği*” faaliyete geçmiştir.⁷

Amerika’da ilk danışman, 1898 yılında Detroit şehrinde bir liseye atanmıştır. Daha sonraları, danışman ve rehber ataması gittikçe artmıştır. Boston okullarında, 1909-1915 yılları arasında 117 kadar personel, rehberlikle ilgili görevlere atanmıştır. *Boston Mesleki Rehberlik Dairesi*, 1915 yılında kurulmuştur. Daha sonraki yıllarda, rehberlikle ilgili kurulan dernekler ve ilgili personel gittikçe artarak devam etmiştir. Rehberlik alanında yeni gelişmeler, ilmî çalışmalar artmış, konuyla ilgili kitaplar çıkarılmıştır. Amerika’da psikolojik danışma ve rehberlik, bir meslek olarak kabul edilmiştir. Devlet, rehberlik çalışmalarına ve araştırmalarına parasal katkı sağlayarak destek olmuştur.⁸ Programlanmış rehberlik esas olarak, XX. yy. içinde, psikolojinin gelişmesi, yaşamın karmakarışık hal alması, meslek sayısının artmasıyla önem kazanmıştır. Rehberliğin ilk çıkış sebebi de zaten, mesleki bilgilerle, o mesleğe kabiliyetin ve ilginin etkisini ortaya koyma, isabetli meslek seçimi yapma fikridir. Bu fikirlerle, ilk ortaya çıkan rehberlik türü,

⁷ H. Tan, age, s. 23.

⁸ H. Yılmaz, Rehberlik Ders Notu, s. 21-M. Kepçeoğlu, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, s. 41.

mesleki rehberlik olmuştur.⁹ Amerika’da okul dışında kalan ve iş arayanlara meslek edindirme ve iş bulma kurumu kurulmuştur. Test, bireysel özellikleri ve kabiliyetleri tanıma teknikleri, ilgi ve kabiliyetlere uygun bir mesleğe yönelme çalışmaları yapılmıştır. Boş gezenlerin ruh sağlığını bozması, kendini bir işe vermesi, bir alanda yoğunlaşması ve kendini gerçekleştirmesi için önemli çalışmalar yapılmıştır.¹⁰

Amerika’da başlangıçta mesleki rehberlik çalışmalarıyla ortaya çıkan bu hizmetler, kısa sürede eğitsel, kişisel ve sosyal rehberlik konularını da bünyesine almıştır. Bugünkü geniş anlamıyla rehberlik, eğitsel ağırlıklı ve her alanda uygulanan bir anlayış ve uygulama olmuştur. Amerika, rehberlik hizmetlerinde önemli bir yapıya ve örgütlenmeye sahiptir. Bugün Amerika’da psikolojik danışma ve rehberlik alanının en güçlü merkezi örgütü “*Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği*” olarak bilinmektedir. Kısa adı APGA olan bu demek, bilimsel ve akademik yayın yapmaktadır. Sürekli olarak, rehberlik ve psikolojik danışma alanında gelişmeler takip edilmektedir. Amerika’da psikolojik danışma ve rehberlik bilimsel gelişmeler, yeni buluşlar aylık dergilerle ülke çapında yayılmaktadır. Bu dergiler arasında “*Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik, Rehberlik Uzmanı ve Eğitimi-Denetimi, Okul Rehberlik Uzmanı*” gibi dergiler tanınmış olanlardır.¹¹

b) Rehberliğin Avrupa’da Gelişimi

Rehberliğin tarihçesine dair yapılan araştırmalarda, Avrupa ülkelerinde rehberlik çalışmalarına ve konularına çok az yer verildiği görülmektedir. Rehberlik, okul sistemine çok daha sonraları alınmıştır.

İspanya, Avrupa ülkeleri içinde rehberlik çalışmalarına daha önce başlayan ülkelerdendir. Mesleki rehberlik, bu ülkede 1918 yılından beri sanat okullarında uygulanmaktadır. Bu ülkede rehberlik hizmetleri Eğitim Bakanlığına bağlı olarak yürütülmektedir. Son yıllarda, rehberlik ve psikolojik da-

9 C. Binbaşıoğlu, Rehberlik, s. 7-H. Tan, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, s. 23-R. Bakırcıoğlu, Rehberlik ve Psikolojik Danışma, s. 23.

10 C. Binbaşıoğlu, Rehberlik, s. 8.

11 M. Kepçeoğlu, age, s. 42.

nışma ile ilgili yapılanma son gelişmeleri de içine alacak bir şekilde yeniden örgütlenmektedir.¹²

Norveç, 1947 yılında rehberlik hizmetlerine başlamıştır. 1964 yılında okulların %15'i rehberlik hizmetlerine kavuşturulmuştur. Rehberlik hizmetleri bu ülkede çalışma müdürlüklerince yürütülmektedir. Bu ülke ile aynı zamanda rehberlik çalışmalarına başlayan Belçika, 13 Ağustos 1962 tarihli Kraliyet Kararnamesi ile Çalışma ve Eğitim Bakanlığıyla birlikte ortak rehberlik hizmetleri verilmektedir.

İngiltere'de rehberlik, 1959 yılında ele alınmış olup Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Bununla birlikte her bakanlığa bağlı olarak rehberlik hizmeti yapan bürolar da bulunmaktadır. Bu ülkede rehber uzman yetiştirilmeye 1960'lı yıllarda başlanmıştır. Mesleki rehberlikle ilgili işler, Gençlere İş Bulma Merkez Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. İngiltere'de meslekler hakkında yazılan kitapları toplayan, meslekleri tanıma ve mesleki rehberlik amacıyla çeşitli kütüphaneler bulunmaktadır. Bu kütüphanelerde meslekler ve meslek hayatlarıyla ilgili bilgi edinme imkanına sahip olan öğrenciler, ilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda mesleğe yönlendirilmektedir. Fransa'da rehberlik, ilgi ve kabiliyetlere göre okula ve mesleğe yönlendirme şeklinde yapılmaktadır. Bu ülkede, 1959 yılında mesleki kabiliyete göre okula yerleştirme merkezleri kurulmuştur. Daha sonra, bu merkezlere rehberlik örgütleri oluşturularak, katılım ve genişleme sağlanmıştır. İl seviyesinde rehberlik hizmetlerini, il rehber müfettişleri denetler. Bu ülkede, ilçelerde rehberlik merkezi müdürü, okullarda rehber öğretmen bulunmaktadır.¹³

Almanya'da 1959 yılından beri, öğrencilerin ilgi ve kabiliyetleri, kendi istekleri doğrultusunda yöneltme şeklinde rehberlik yapılmaktadır. Alman eğitim ve kültür komitesi tarafından hazırlanmış tasarı üzerine, öğrencilerin %50'si meslek okullarına yöneltilirken, %30'u modern liseye, %20'si de yedi yıllık liseye yöneltilmektedir. Bu ülkede rehberlik hizmetleri, Federal

12 H. Yılmaz, Rehberlik Ders Notu, s. 22.

13 S. Kantarcıoğlu, Rehberlik, s. 29-39.

Enstitü tarafından yürütülmeye çalışılmaktadır.¹⁴ İsveç'te mesleki rehberliğe yönelik yürütülen hizmetler 1962 yılında kurulan bir örgütle başlamıştır. Aynı tarihte, Avusturya'da rehberlik hizmetleri teşkilat kanunuyla yürütülmektedir. Bu ülkelerdeki rehberliğin amacı, bireylerin meslek seçerken ilgi ve kabiliyetlerine uygun olan mesleğe yönelmesini sağlamaktır. İsveç, Avusturya, Yunanistan ve Lüksemburg da, 1962 tarihinde rehberlik hizmetlerine başlamıştır. İrlanda'da ise, 1963 yılında eğitim reformu tasarısı kabul edilmiş, rehberlik okuyan herkese yardımcı bulunma şeklinde ele alınmıştır.

İtalya'da 1963 yılından itibaren rehberlik hizmetleri, ilgi, istek ve kabiliyet doğrultusunda bir okula ve mesleğe yönlendirme şeklinde başlamıştır. Bu ülkede, mesleğe yöneltme dernekleri kurulmuştur.

Danimarka'da, ilkokulu bitiren çocuklara rehberlik yapılmaktadır. Bu ülkede, mesleki rehberlik ve okul rehberliği Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.¹⁵

Avrupa'da psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarının daha çok ortaokullarda, ortaöğretimin 1. Döneminde önem kazandığı ortaya çıkmıştır. Yukarıdaki verilen tarihler esas alındığında, rehberliğin başlaması bakımından Avrupa ülkeleri arasında zaman farklarının olduğu görülmektedir. Avrupa'daki rehberlik uygulamalarını Amerika ve Türkiye ile karşılaştıracak olursak başlama zamanı ve öncelik bakımından şu sonuca varırız ,rehberlik Avrupa ülkelerinde, ülkemize oranla biraz önce başlamış olup, Amerika'ya oranla daha geç başlamıştır.

c) Rehberliğin Türkiye'de Gelişimi

Ülkemizde rehberlik, uygulama bakımından yeni olmakla birlikte, fikir ve kavram olarak oldukça uzun bir geçmişe sahiptir. Müslüman milletimizin maddi ve manevi sorunları ve sıkıntıları, şefkat ve ilgiyle ele alınmış, çözümleri için gereken hassasiyet gösterilmiştir. bugünkü manada rehberlik teknikleri ve araştırma yöntemleri bilinmememesine rağmen, ortaya çıkan

14 H. Yılmaz, Rehberlik Ders Notu, s. 23.

15 H. Yılmaz, age, s. 24.

sorunlarla mücadele edilmiştir. İslamiyet, insanın ruh ve beden sağlığına büyük önem vererek, bu mücadelede önemli bir yere sahiptir. İnsanın bir insana yardım etmesi ve onun bir sıkıntısını gidermesi, ahirete dönük sıkıntılarının giderileceğine denk sayılmıştır. Sorun ve problemleri olan bir kimseye yardım etmek, onun rahatlamasını sağlamak, bir iyilik ve sevap olarak değerlendirilmiştir. Gerçekte kültürümüz, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yabancı değildir.¹⁶

Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye’de de rehberlik modern anlamda ve günümüzdeki şekliyle Amerika’dan alınarak başlamıştır. Yurdu-muzda rehberlikten söz edilmeye başlama, ilk olarak 1950’li yıllarda olmuştur. Rehberlik fikir ve kavram olarak yeni yeni tanınmaya başlarken, 1951-1956 yılları arasında eğitimimize önemli hareketler yaşanmasına sebep olmuştur. Bu dönemde, psikolojik danışma ve rehberlik dalında uzmanlık eğitimi için Amerika’ya öğrenci gönderilmiştir. Aynı zamanda Amerika’dan uzmanlar gelmiştir. Bu gelen uzmanlar, okullarımızda rehberliğin gereğini ve örgütlenmesini, görüş olarak bildirmişlerdir.

Ülkemizde, 1953 yılında Talim ve Terbiye dairesine bağlı olarak, *Test ve Araştırma Bürosu* kurulmuştur. Aynı yıl, İstanbul’da rehberlik hakkında bir seminer yapılmıştır. 1954 yılında da, eğitim sistemimizde rehberliği önleyen faktörler tartışılmıştır.

Ülkemizde ilk kez rehberlik dersi, 1953-1954 yılında Gazi Eğitim Enstitüsünün pedagoji ve özel eğitim bölümlerinde okutulmaya başlanmıştır.¹⁷ Ondan sonra, rehberlik hakkında bazı kitap ve makaleler yayımlanmaya başlanmıştır. Bu yazılan kitap ve makaleler, rehberliğin yayılmasına sebep olmuştur.

Türkiye’de 1954 yılında Ankara ve İstanbul başta olmak üzere, altı ilde rehberlik ve araştırma merkezi kurulmuştur.¹⁸ Daha sonraki yıllarda rehberlik çalışmaları daha sistemli ve programlı bir çalışmaya bağlanmıştır. *Milli*

16 H. Tan, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, s. 30.

17 M. Kepçeoğlu, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, s. 45.

18 H. Yılmaz, Rehberlik Ders Notu, s. 26.